

האדם החפשי - כשרמב"ם קורא את הבהגווד-גיתה

כלנו רוצים להיות חופשיים. כלנו מדברים על חופש. אנו, אבותינו ואבות אבותינו, פילוסופיים, אנשי דת ורוח לדורותיהם.

כשאנו מדברים על חופש, אנו מדמים עצמנו בכלא, סורגים, כבלים וסוהרים חסרי חמלה.

כל אלה והרבה עוד הן מגבלות המונעים מאתנו לעשות "מה שאנו רוצים".

לעומת זאת, מה שאנו עושים בפועל, אנו מכנים – "מה שאנו צריכים".

"מה שאנו רוצים" – זה החופש. להיות הרחק מכל מחויבות, כל מגבלה, לעוף לאן שתישאנו הרוח, או לאן שנחפוץ, מתי שנחפוץ, לעשות ולהשיג כל מה שליבנו/ גופנו/ שכלנו/ הרגש חפץ כאן ועכשיו.

"מה שאנו צריכים" זו העריצות של מגבלות המציאות בעינינו, משהו שנכפה עלינו בניגוד למאווינו הבלתי ממומשים הנסתרים והגלויים. מגבלה המונעת מאתנו, לכאורה, להיות חופשיים, מונעת תנועה חופשית כמיטב דמיונו הפרוע, מאווים ופנטזיות.

הרמב"ם, מאושיות היהדות מאז ימי הביניים, כמו גם הבהגווד-גיתה ההינדי, מאושיות הפילוסופיה ההינדית, דנים בנושא זה, אף שודאי שלא הכירו זה את זה. לשניהם תשובה שראויה לעיון, דומה, ולמרות גילם המופלג בתודעה האנושית (הראשון מימי הביניים, השני אי שם בשחר התייעוד בעל פה לפני אלפי שנים, שהועלה על כתב בשלב כלשהו) רלוונטיים ועדכניים מתמיד.

משולש כללי החופש, הרמב"ם מכאן והבהגווד-גיתה מכאן:

א. **האדם סוהר של עצמו:** החופש מצוי בידי כל אדם בראשו, בידו וליבו. ברצותו, בבחירתו- יהיה אדם חופשי, אך כל עוד הוא נשלט על ידי מאווי עצמו, מזג המצוי בו ושולט בו – הוא לא אדם חופשי. אדם חופשי ממאווייו ודחפיו.

ב. **כיצד לממש חופש?:** כדי להשתחרר, להיות אדם חופשי, יש לשנות תודעה. שינוי פנימי עמוק, שלא רבים זוכים לישמו בפועל, ועל כן הם נדירים יחסית במחוזותינו. התנהגות אתית מוסרית, היא התנהגות של אדם חופשי. אדם אינו חופשי אם הוא אינו מוסרי, ויותר מכך.

ג. **חופש זו אהבה, אהבה היא חופש:** חופש הוא אהבה. אהבה זו היא שלמות פנימית. לא מפני יראה, ולא כדי לזכות בטוב כלשהו, אמתי או מודמיון, אלא מפני שלמות פנימית, שמתבררת כאמת פנימית של האדם השלם. אדם חופשי הוא אדם העסוק בשירות מסור ואוהב. בהמשך, כשלב בסולם המעלות הרוחני, אהבת כל הבריות, כל ואדם באשר הוא אדם, והלאה משם, החופש המושלם הוא אהבת אלוהים.

משולש כללי החופש מובעים על ידי הרמב"ם, ומחמת הקיצור לא נתעמק בפרוטן כאן. עיקרי דבריו בעניין נמצא ב"משנה תורה" וב"מורה נבוכים" שנכתבו בשלהי המאה ה-12 לספירה. לצד דבריו, נמצא כללים אלו בבהגווד-גיתה – כתב הינדי פילוסופי עתיק, מכיל 701 פסוקים, מעורר השראה רוחנית בדרום מזרח אסיה מזה עידנים, וחלק בלתי נפרד כמעט בכל דיון רוחני במערב החל מהמאה ה-18.

אין להניח שהרמב"ם הכיר כתב זה, אך אין ספק שזו דוגמה מצוינת כיצד אמת רוחנית נעלה, תובנה יסודית של האדם, משתקפים באופנים שונים בהקשרים, מקומות, זמנים וחברות שונים.

נפרט שלושה כללים אלו תוך פזילה לרמב"ם מזה ולבהגווד-גיתה מזה :

א. סוהר של עצמו

אדם חופשי מטבע בריתו, "שלם" במהותו, אך כדי לגלות טבע זה עליו לשנות תודעתו, כי פרט ליחידי סגולה מועטים, הוא אינו מודע לכך. גם אם הוא מודע למגרעותיו, חוסר השליטה של עצמו בביתו-עצמו, אין בו הידע הדרוש והעוצמה הפנימית כדי לשנות ולתקן זאת. החופש החסר לכל אדם, נגזל ממנו על ידי כבלים, סוהרים וקירות. אך כל אלה הם מגבלות המושמים ומצויים בליבו פנימה. חופש אמתי הנו חופש רוחני, שאינו מוגבל על ידי עצמים וסביבה פיזית המגבילים את אדם, כמו גם חוקי הטבע, שהם נתון חיצוני. ככל שיש צרכים שמניעים את האדם, כך גדלה והולכת אי השליטה בהם. ככל שמאויים שולטים בו, וכופים עליו לרצותם – החופש ממנו והלאה.

הרמב"ם אומר, תביטו על המנעד העצום של המאפיינים של בני האדם. הלא חופשיים הם אלה שמאויים שולטים בהם.

כאדם חופשי, אתה הקורא חופשי לדלג על הציטוטים בלשון מקשה, ולחילופין להתענג על תכנם, מבלי שההבנה הבסיסית אודות זהות האדם החופשי וטבעו, יפגמו:

"... יש אדם שהוא בעל חמה כועס תמיד, ויש אדם שדעתו מיושבת עליו ואינו כועס כלל ואם יכעס יכעס כעס מעט בכמה שנים, ויש אדם שהוא גבה לב ביותר, ויש שהוא שפל רוח ביותר, ויש שהוא בעל תאוה לא תשבע נפשו מהלוד בתאוה, ויש שהוא בעל לב טהור מאד ולא יתאוה אפילו לדברים מעטים שהגוף צריך להן, ויש בעל נפש רחבה שלא תשבע נפשו מכל ממון העולם, כענין שנאמר אוהב כסף לא ישבע כסף, ויש מקצר נפשו שדיו אפילו דבר מעט שלא יספיק לו ולא ירדוף להשיג כל צרכו, ויש שהוא מסגף עצמו ברעב וקובץ על ידו ואינו אוכל פרוטה משלו אלא בצער גדול, ויש שהוא מאבד כל ממונו בידו לדעתו, ועל דרכים אלו שאר כל הדעות כגון מהולל ואונן וכילי ושוע ואכזרי ורחמן ורך לבב ואמיץ לב וכיוצא בהן. [משנה תורה הלכות דעות פרק א, הלכה א]

הרמב"ם פסימי לגבי יכלתם להיות חופשיים "נטייה מזגית אשר אין בה שום אפשרות לשלמות":

" יש אנשים רבים שמטבע לידתם יש להם נטייה מזגית אשר אין עמה שום אפשרות לשלמות, כמי שהוא מטבעו חס לבב מאוד וחזק, כי הוא לא יהיה לבלי רוגז, אף אם יאמן את עצמו אימון רב ביותר. וכן מי שמזג אשכיו חם ורטוב והם בעלי מבנה חזק, וכלי הזרע מרבים לייצר זרע - איש כזה ירחק מלהיות צנוע אף אם יאמן את עצמו תכלית האימון. כן גם תמצא בין האנשים בני-אדם קלי-דעת ופוחזים, אשר תנועותיהם הבהולות מאוד, הבלתי-מסודרות, מצביעות על הרכב פגום ומזג רע לאין שיעור. באלה לא תראה שלמות לעולם..." [מורה נבוכים חלק א' פרק ל"ד סיבה רביעית]

והאל, המורה בבהגווד-גיתה, מסביר לארגיונה, איש שיחו המבולבל ומחפש תשובה, לאי הנחת שהוא חש, כי הוא חש שכללי החברה, הנוהג והחוק גוררים אותו למעשה לא רצוי בעיניו – להילחם במלחמה עקובה מדם. כאן האל מסביר מי הוא האדם הלא חופשי, שאיבד את העצמי לטובת מאויים ומזג רע:

"... המתענג על חושי חייו התועים, חי לשווא" [בהגווד-גיתה, פרק 3, פס' 16]

"כשאדם מהרהר במושאי החושים, מתעורר קשר אליהם, מהקשר צומחת תאוה ומתאוה נולד הכעס. מכעס נובע בלבול; מבלבול, אובדן הזיכרון; מאובדן הזיכרון, אובדת התבונה. עם אובדן התבונה נעלם העצמי. [שם, פרק 2, פס' 62-63]

ובמילים אחרות: כדי להיות חופשי יש להתפטר מ -

"שלושה שערים מוליכים את אויבי-הנשמה לגיהנום: תאוה, כעס וחמדנות. לכן על האדם להיפטר משלושת אלה. [שם, פרק 17, פס' 21]

כמו הרמב"ם, גם האל בבהגוד-גיתה, פסימי לגבי היכולת לשינוי, להפוך מטבע בשר ודם, עבד למאוויים ולאבדן השליטה, לאדם חופשי. אכן, נדרש מהאדם מאמץ נפשי גדול מאד, שכנראה רק מעטים מסוגלים לעשות זאת:

"... לאלה האוחזים בנכסים וכוח, ונפשם קשורה בהם, אין תבונה ממוקדת והחלטית. [שם, פרק 2, פס' 44]
"על אף מאמציו של אדם בעל השראה, חושים סוערים משתלטים בכוח על התודה. בכדי לשלוט בחושים אלה, על האדם להיות מחובר, מסור לי. אדם השולט בחושי תבונתו יציבה וממוקדת. [שם, פרק 2, פס' 60-61]

מה מונע עם כן, מהאדם להיות שלם, אדם חופשי? לא כבלים חיצוניים, אלא האדם עצמו, ליבו, נטיותיו ומאווייו הנסתרים והגלויים השולטים בו, הם הם הסוהר האמתי. ולהשתחרר מהם? הכל בידיו, בליבו ובמזגו. על האדם לבחור לצעוד בדרך, גם אם מאווייו מורים לו אחרת, וזה מאבק פנימי ממושך, שלחלק מהאנשים אין סיכוי לנצח בו, וחלק אחר, רק המתמידים והנחושים מביניהם, יזכו לשלמות וחופש.

ב. איך הופכים לאדם חופשי?

אדם חופשי מונע על ידי טבעו. טבעו הטהור של אדם, המזוהה עם נשמתו, לא גופו, מונע על ידי טבע מוסרי. המכשול העומד בפניו הנו גופו החומרי שהוא חושיו, צרכיו, התודעה והאגו, שיש להזינו בהתנהגות שחלק גדול ממנה אינה מוסרית. כי לשם כך עליו להתעלם מצרכי האחרים, ואף לפגוע בהם כדי להשיג את מבוקשו.

כדי להפוך לאדם חופשי, יש לסלק קליפות אישיותיות משלות כמו מזג, הרגלים, כמיהות, חמדנות וכל הנעות נסתרות וגלויות. להתמקד בשליטה עליהם. כל אלה הם כיסוי לטבעו המוסרי, הנכון לו ולסובב. לתת לטבעו המוסרי, לבא לידי ביטוי מוחלט, חף מכל התאוות לעצמי, לכבוד ולרכוש.

אדם חופשי הוא "אדם שלם" בלשונו של הרמב"ם, ו"פטור מחובה" בלשון הבהגוד-גיתה.

שלם- מתוך שלמות, ללא פגמים אנושיים אישיים;

"פטור מחובה" – מחובה להשתעבד לחושים, לתודעה ולאגו המשלים, שכל רצונן הוא למלא מחסור שלא ניתן למלא לעולם ממילא, אך האשליה המכזבת על כי זה אפשרי, מטעה, מוליכה שולל שוב ושוב.

מוסריות אדם שלם נובעת מטבעו של האדם באשר הוא. טבע שיש לגלותו באופן עצמאי בעבודה עצמית קשה לאורך החיים. כפי שנראה בקצרה, הרמב"ם, ובפרוט גדול יותר הבהגוד-גיתה, מרמזים על הדרך והלכים שיש להפעיל כדי להפוך לאדם חופשי.

התנהגות מוסרית איננה ציות לאלים כי כך הם ציוו, ולא לכללים דתיים, ולא כי "צריך" או "ככה כתוב", או כי כך וכך אמרו חכמים/ שוכני שמיים.

אדם שלם הוא אדם חופשי כי הוא אינו סר מרע, כי אם עושה טוב מעצם מהותו. הוא אינו "דתי", אינו מציית לכללים ומצוות, אלא הוא טוב במהותו, בתודעה ובהתנהגותו, ועושה את הטוב בלבד.

אדם חופשי הוא :

- אדם חופשי הוא אדם שלם, פטור מחובה לנהות ולציית לציוויים חיצוניים, וודאי לא לחמדנות ולכבוד.
- אדם חופשי, הוא זה החופשי בתודעה, מתיר כבלים שהוא כבל את עצמו מחוסר מודעות. חופשי הוא בעל מודעות ואחריות אישית קודם על עצמו. החופש בידי ולא בידי גורם חיצוני כלשהו.
- מגבלות החופש הן חמדנות, תאוה והמזג ששולטים בו, ומניעים את התנהגותו ומעשיו, מכאן אדם לא חופשי כי הוא משועבד לעצמו, לא לאחר.
- כדי להחלץ מכבלי עצמו עליו ליזום שינוי תודעתי עמוק. לשם כך עליו לדעת שטבעו שלו הטהור, האמת החבויה, הפנימית, היא טבע אישי נקי מנהיה והשתעבדות לצרכים כוזבים ומשלים של האגו והגוף.

והרמב"ם כותב בעניין זה :

" (...) לפיכך צו חכמים הראשונים שיהא אדם שם [מודע-ל-] דעותיו תמיד, ומשער אותם ומכוין אותם בדרך האמצעית [לא בשוליים קיצוניים רק זה או רק זה] כדי שיהא שלם בגופו, כיצד לא יהא בעל חמה נוח לכעוס ולא כמות שאינו מרגיש אלא בינוני, לא יכעס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא יעשה כיוצא בו פעם אחרת, וכן לא יתאוה אלא לדברים שהגוף צריך להן ואי אפשר להיות בזולתן (...), וכן לא יהיה עמל בעסקו אלא להשיג דבר שצריך לו לחיי שעה (...). ולא יקפוץ ידו ביותר, ולא יפזר ממונו אלא נותן צדקה כפי מסת ידו ומלוה כראוי למי שצריך, ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן אלא שמח כל ימיו בנחת בסבר פנים יפות, וכן שאר דעותיו..." [משנה תורה הלכות דעות פרק א, הלכה ד']

במילים אחרות – אדם חופשי הוא אדם שלם ושולט בצרכיו ומאוויו. אינו מקציץ בהתנהגות לא לכאן ולא לכאן. פועל בשיקול דעת, לא מקדיש עצמו וחיייו למען מטרות חיצוניות, כי ככה אמרו או ציוו, אלא למען קיום מכובד, בענווה ובשמחה ובסיפוק בקיים.

הבהגווד גיטה מפרט יותר בעניין, ונוכל למצוא נקודות השקה בין תפיסת הרמב"ם. הבהגווד- גיטה פורט את ההתנהגות למספר שלבים ושיטות פעולה להשגת החופש, שהנו, כפי שכבר הבנו הוא חופש רוחני, ידע מתאים להבנת האתגר, פטור מלרצות ולעבוד את צרכי הגוף והאגו הכוזב :

- על האדם החופשי להבין שאויב החופש האמתי של עצמו, איננו אלא הוא עצמו, ולא גורם חיצוני.

"על האדם לרומם את העצמי בעזרת העצמי; עליו להימנע מלדרדר את העצמי. אכן, העצמי בלבד הוא ידידו של העצמי; רק העצמי הוא אויבו של העצמי. העצמי הוא ידידו של אותו עצמי אשר גבר על העצמי; אבל אותו עצמי יכול לשמש כאויב בשל עוינות של הלא-עצמי. למי שהתגבר על העצמי והגיע לשלווה, מתבסס בו במלואו העצמי העליון בקור ובחום, בשמחה ובצער, כמו גם בכבוד ובקלון. (בהגווד-גיטה פרק 6 פס' 5-7)

- על האדם ההופך להיות חופשי לתרגל תודעת פעולה ואי תגובה: פעולה חיובית ומלאה, שמנותקת מרצון לתמורה, רווח אישי ומילוי מאווים וריצוי רגעי של הגוף והאגו.

"כשהוא מסופק לגמרי בהישג שבא מאליו, והוא מעבר לשניות, חופשי מקנאה, שווה בהצלחה וכישלון – פעולותיו לא יסבכו אותו." (פרק 4 פס' 22)

"כשהוא מחובר ביוגה ומוותר על פירות מעשיו משיג האדם שלוה תמידית. מי שאינו מחובר, ואוחז בפירות מעשיו, כבול לפעולה אנוכית" (פרק 5 פס' 12)

- על האדם החופשי להיות שקוע בתודעת נתינה (כמו גם מתת, מנחה, הקרבה), בהכרת תודה על מה שזכה בו, ולהתחלק בחלק ממה שיש לו עם הסובב, ומנחה לעולם, כהכרת תודה על היש.

"הישויות מתקיימות ממזון. מזון צומח מגשם. גשם נובע מהקרבות [מנחות]. הקרבות נובעות מחובה. (...) כך נועד המחזור להסתובב [לקבל, לתת בחזרה וחזור חלילה]. מי שאינו מקפיד על סיבובו, המתענג על חושי חייו התועים, חי לשווא..." (פרק 3 פס' 14,16)

- לשם כך עליו לאמץ השתוות – שיוויון נפש למתרחש והבנה שהכל זמני וחולף. ללא אלה המועקות והסבל רק גוברים, והחופש מתרחק.

נשמה המסופקת עם ידע ותבונה, מצויה בשיאה כשהיא מרוסנת חושים, נאמר עליה שהיא מחוברת – יוגי שעבורו חימר, אבן וזהב כולם שווים. מתקדם אף יותר הוא זה השווה ביחסו לטובי-הלב, לחברים, לאויבים, לבלתי מעורבים, למתווכים, לנתעבים ולקרובי משפחה, ואפילו לצדיקים ולחוטאים. (פרק 6 פס' 8-9)

- על האדם ההופך להיות חופשי לעסוק ברכישת ידע שמבהיר לאן לחתור, למה לשאוף, ואת מה לזנוח

"... בערות מסתירה ידע; היא מבלבלת אנשים. אך לאלה שידע מסלק את בערותם, תודעתם מאירה כשמש וחושפת את הנשגב. אלה שתבונתם, העצמי, התמסרותם ומקלטם מצויים בו – הולכים ללא שוב, טומאתם מיטהרת באמצעות ידע." (פרק 5 פס' 14-17)

- על האדם ההופך להיות חופשי, לעסוק בשגרה בהסתכלות פנימית, הרהורים והעמקה לעצמי שלו

"לבד, מבודד, עם עצמי ותודעה מרוסנים, ללא צרות-עין ותחושת בעלות, על היוגי תמיד לחבר את העצמי (...) במקום טהור, מושבו היציב ממוקם לא גבוה או נמוך מדי, (...) יושב שם, ממקד את המודעות בנקודה אחת, עם מחשבות ופעילות חושים מרוסנות, על האדם לתרגל כך יוגה לטיהור-עצמי. יציב וללא תנועה, שומר על גוף, ראש וצוואר זקופים, מתמקד בקצה אפו, לא מביט לכיוון אחר, עצמי רגוע, ללא פחד, נדר צניעות איתן, (...) שולט בתודעה ובמחשבות (...) כך, היוגי המחובר לעצמי (שלו) בהתמדה, עם תודעה ממושמעת, משיג התעלות של שלוה עליונה..." (פרק 6 פס' 10-15)

- גם האדם החופשי הוא בן אדם, כפוף למידות הטבע. מתוך ידיעה זו האדם חופשי אינו פורש משגרת החיים, סביבתו ועיסוקיו. הוא פועל מתוך מודעות עמוקה של חופש, נתינה ואהבה, אך מנקודת מוצא אחרת: לא לשם רווח אישי וסיפוק מאוויים מודעים ושאינם

מודעים, אלא לשם מילוי תפקידו בחברה ובעולם באופן ההולם ביותר את אישיותו, שקולפו ממנה הרצונות והמאווים ששולטים בו, ולא הוא בהם.

"עדיפה לאדם דהרמה בלתי מושלמת על פני דהרמה של מישהו אחר מבוצעת היטב. בעשיית חובה המתאימה לטבעו של אדם, הוא אינו גורם לעבירה. האדם אינו צריך לוותר על עיסוקו המולד, אפילו אם יש בו פגם. פגמים בהכרח נוכחים בכל עשייה כמו עשן האופף אש."
(פרק 18 פסי' 47-48)

- ומעל כל אלה, לאחר שהאדם הופך חופשי למחצה, לסגל לעצמו את מודעות האהבה, המתוארת כאן בהמשך – סעי' ג' כאן.

ג. שירות מסור באהבה הוא לב ליבו של החופש.

אהבה היא המסד ליחסים לא רק בין האהוב ונשוא אהבתו, אלא יחסים בין האדם החופשי לעולם. אדם שאיננו אוהב, אינו אדם חופשי. לא מודבר בחופש לאהוב, אהבה איננה רק הביטוי של החופש, החרות, אלא עצם תודעת האהבה היא הווית החופש.

סימפטום חיוני ומרכזי של אדם חופשי הוא היכולת לאהוב, לתת, להתמסר ולראות את הסובב בעיניים של אדם שכל ייעודו הוא, להשתבץ בזמן ובמקום, כדי למלא את ייעודו המקצועי והאישי באופן הנכון וההולם ביותר. אדם שאינו אוהב, הוא נרגן, רוטן, מתנשא, פוגעני ושקוע בעצמו, ומכיון ש ך הוא רואה בסובב האנושי והאחר אמצעי לשרתו ולספקו, ובכך ודאי שאינו אדם חופשי, אלא **הסוהר של עצמו**, של גופו ומאוויו שלא ניתן להשביעם ממילא.

מכאן שאהבה של אדם חופשי, נטולת כל ציפייה לגמול. אדם חופשי אינו אוהב כדי לזכות בדבר מה, אלא מתוך תודעה, הוויה של אהבה. ומשאדם אוהב, פטור הוא מכבלי עצמו. הוא פועל לא מתוך חובה לציית, לספק רצונם, ציוויהם והוראות אחרים בשם קדושה כזו או אחרת. פטור מחובה לספק את כבודו, מעמדו, רכושו וצרכים אחרים.

אהבת רומיאו ויוליה, איננה אהבה של איש חופשי. אהבת שותף לחיים היא בהחלט אהבה של אדם חופשי, בתנאי שהיא מלווה בשירות הדדי מסור, ובהמשך, כשלב בסולם המעלות הרוחני, אהבת כל הבריות, כל ואדם באשר הוא אדם, והלאה משם, החופש המושלם הוא אהבת אלוהים.

אך בל ניתן לכינוי "אהבת אלוהים" לבלבל אותנו, החותרים לחופש. נתיב הקדשת אהבה טהורה כמנחה, כולל ועוסק בפעולות, רכישת ידע והסתכלות פנימית, ומרומם אותם לדרגת רוחניות טהורה כשהוא מחדיר בכל פעולה אהבה טהורה לעולם, לסובב, לאלוהים ולכל ישויות הבריאה. השירות המסור והאוהב הופך חיי אדם למנחה רוחנית, לנתינה מתמשכת, וזו הרוחנית הנעלה ביותר. זה הוא אדם חופשי.

האוהב הוא חופשי. כל מודעתו כוונה ומעשה, היא כלפי העולם, כלפי האחר, כלפי הסובב בטוב ובשלמות.

כמו אצל הרמב"ם, הבהגווד-גיתה, והגות רחבה מיני ים אחרת, לא ניתן להפריד בהגותם, בין השירות המסור האוהב, לבין הכרה באלוהים. או במילים אחרות, אדם חופשי, במהותו, אינו יכול לשהות בהווית חופש, ללא שירות מסור, כשם נרדף לאהבה בכלל, ולאהבת אלוהים.

נסיונות רבים של פילוסופים בתרבות המערב, כמו גם המיהוודה ההינדית, או הבודהיזם שבהם נעדר האלוהים, נידונים לגלגולים כשבסופו של יום, המופע המצוי והמתויג ביותר, הוא אלהה של דמות/ דמויות אמתיות או מדומיינות כתחליף לאלוהים.

והרמב"ם כותב:

עובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לרשת טובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצונו בה הקב"ה על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהב אדם את ה' אהבה הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה. (הלכות תשובה, פרק י', הלכה ב')

החופש על פי הרמב"ם הוא גם עשיית המצוות, לא מתוך ציות וחשש מעונש, אלא מתוך אהבה שאין מעלה ממנה. באותו אופן נגזור, שעשיית הטוב, למעשה הווית הטוב בהתנהגות אדם, נובעת אף היא מאהבה לנשגב, לעולם ולסובב.

והבהגווד גיתה מכנה שלב רוחני זה, כשלב הגבוה ביותר, מעל החובות האחרים כמו תודעת אדם חופשי לפעולה חופשית מהיקשרות, ידע, מתן מנחה והתעמקות בעצמי. שלב זה מכונה בשפת המקור - בהקתי. פעולה רוחנית גבוהה ביותר זו, מעוררת גם באופן טבעי את החובות האחרים שצוינו כאן. אך גם כאן, האדם החופשי הוא אדם מתמסר באהבה. שירות מסור אוהב זה, גם אם הוא כלפי הסובב, החברה והעולם, אינו עומד בפני עצמו, והוא שלם רק עם ההכרה באל, בעליונותו, נשגבותו ותפקידו העליון והראשי בבריאה, וברוחת הברואים.

"ואדם המשרת אותי בבהקטי-יוגה ללא כול סטיה מתעלה בשלמות מעל מידות אלה וזכאי לקיום בעליון. אכן, אני הוא היסוד לנשגב העליון האין-סופי, הבלתי מתכלה, לדהרמה הנצחית ולאפשר המוחלט. (בהגוון-גיתה, פרק 14, 26-27).

במילים אחרות נמצא, שהרמב"ם, המתכתב באופן עלום עם הבהגווד-גיתה, מוצא, כמו הוגים רבים לפניו ואחריו, שאדם חופשי הוא אדם שהתיר את כבלי עצמו מעצמו, כי הוא גם הסוהר באופן לא מודע, והמאפיינים ההתנהגותיים וההגותיים, הם שירות מסור לטוב, והתנהגות בהוויה שלמה של טוב, ומכאן זו דבקות ואהבת אלוהים. ■■

חל מאוקטובר 2016 ואילך, מתקיימים סדרת מפגשים והרצאות בתחומים מרתקים, שיפורסמו

באתר שיתעדכן לשם כך <http://avrumbooks.com>